

درس دفاع مقدس

استاد! داود ابراهیمی

مقدمه

اهداف اساسی و غیر قابل تغییر هر حکومتی حفظ بقای ملی، حفظ تمامیت سرزمین و هویت ملی و ارزش‌ها و منافع ملی است. این هدف مهم در اثر جنگ‌ها و تهاجمات نظامی بیگانگان به صورت شدید به مخاطره می‌افتد.

هدف اصلی جنگ‌ها تحمیل اراده سیاسی یک دولت یا ائتلافی از دولت‌ها بر دولت دیگر است که از اهداف حداکثری یعنی ساقط کردن نظام سیاسی مستقر در کشور مورد هجوم یا تضعیف قدرت ملی آن کشور با از بین بردن منابع اقتصادی و انسانی یا وابستگی سیاسی، تسلط بر منابع اقتصادی کشور مقابل یا تحمیل قرارداد سیاسی بر کشور مورد هجوم است.

جنگ تحمیلی هشت ساله رژیم بعث عراق بر جمهوری اسلامی ایران با مشخصات زیر یکی از جنگ‌های منحصر به فرد در پایان قرن بیستم محسوب می‌شود:

۱. طولانی‌ترین و پرهزینه‌ترین جنگ منطقه غرب آسیا پس از جنگ دوم جهانی بوده است.

۲. تنها جنگی بود که در دوران دوقطبی بودن قدرت یا دوران جنگ سرد (۱۹۹۱-۱۹۴۵ م) هر دو ابرقدرت از کشور مهاجم یعنی دولت عراق حمایت می‌کردند.

۳. برخی از دولت‌های اروپایی خصوصاً (فرانسه، انگلیس و آلمان) و برخی از دولت‌های عربی مثل عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن از رژیم بعث عراق حمایت می‌کردند.

۴. تنها جنگ طی دو دهه سال گذشته که نتوانستند قسمتی از سرزمین ایران را جدا سازند یا اراده سیاسی خودشان را برای لغو قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر بر ایران تحمیل کنند؛ جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه جمهوری اسلامی ایران بود (رئیس جمهوری معدوم عراق طی نامه‌ای در سال ۱۳۶۹ برای ریاست محترم

۱۱. آقای علی میرهاشمی،
۱۲. امیرسرتیپ ۲ حسین ولیوند زمانی،
۱۳. آقای احمد یارمحمدی.
۱۴. سردار سرتیپ پاسدار نصرالله فتحیان
۱۵. سردار سرتیپ ۲ پاسدار علی صدوری
۱۶. سردار سرتیپ ۲ پاسدار علی اصغر ملا
۱۷. دکتر صادق سکوت
۱۸. دکتر علی محرابی توانا
۱۹. دکتر علی صداقت
۲۰. حسین زرچی

در این نوشتار سعی شده است که مطالب تهیه شده به صورت مستند و منطقی ارائه گردد و لیکن ممکن است دارای اشکالات و نواقصی باشد. لذا از همه صاحب نظران، اندیشمندان، کارشناسان، فرماندهان، استادان و دانشجویان گرانقدر درس آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس انتظار می‌رود که با نظرات عالمانه و صادقانه خود این پژوهشگاه را یاری فرموده تا در چاپ‌های بعدی تجدید نظر و اصلاح گردد.

قبلاً از بذل توجه و عنایت شما عزیزان کمال تشکر و قدردانی را دارم.

رئیس پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس

سرتیپ ۲ پاسدار دکتر هادی مراد پیری

شهریور ۱۳۹۱

(۳)

۴ جنگ عبارت است از برخورد خشونت آمیز نیروهای مسلح دو یا چند دولت پس از به بن بست رسیدن راه حل های سیاسی به منظور تحمیل اراده یکی بر دیگری (پیری) ۱۳۷۲، ص ۱۳.

ج) تعریف لغوی دفاع

دفاع از ریشه دَفَع می آید. یعنی (عقب راندن، پس زدن).

د) تعریف اصطلاحی دفاع

تدابیری که برای مقاومت در مقابل حملات سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و یا فناوری توسط یک یا چند کشور مؤتلفه اتخاذ می شود، دفاع می گویند. توانایی های دفاعی بازدارندگی را تقویت می کنند و بازدارندگی نیز به این توانایی ها تیر و می بخشند. هم چنین به حفظ و حمایت از ارزش هایی نظیر زندگی، مالکیت، آزادی، هویت ملی و تمامیت ارضی در برابر تهدیدات گوناگون، داخلی و خارجی و یا ساختاری، دفاعی اطلاق می گردد (نوروزی، ۱۳۸۵، ص ۳۴۴).

ه) تعریف لغوی جهاد

«جهاد» از ریشه «جهد» یا «جهد» به معنای زحمت و مشقت یا توان، طاقت، کوشش و تلاش بسیار توأم با سختی است.

و) تعریف اصطلاحی جهاد

جهاد از منظر فقها و اسلام شناسان جایگاه ویژه ای دارد (مشخصه بارز جهاد حرکت در راه خدا است). در این باره (آیت الله حسین نوری بر این باور است که از لحاظ شرع و فقه اسلامی جهاد عبارت است از (ایثار جان و مال در راه اعتلای پایگاه اسلام و پایداری در راه اقامه شعائر دینی با تحمل مشکلات در برابر طوفان حوادث) (نوری، ۱۳۷۷، ص ۲۱).

(۴)

۴ (شهید مطهری نیز جهاد را ماهیتاً امری دفاعی می داند و بر این اعتقادند که جهاد، فقط دفاع و در واقع مبارزه با یک نوع تجاوز (تهاجم) است (مطهری، ۱۳۶۸، ص ۳۹).

ز) تعریف لغوی دفاع مقدس

۱. دفاع: در صفحه پیش، آمد.

۲. مقدس: در لغت نامه های فارسی به معنای پاک و پاکیزه، شایسته پرستش و احترام، دارای کیفیت آسمانی و بسیار باارزش و گرامی آمده است.

ح) تعریف اصطلاحی دفاع مقدس

مجموعه مجاهدت ها، حماسه ها، پایداری ها و فعالیت های متنوعی که ملت شریف و مسلمان ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در (طول ۸ سال) (۲۸۹۵ روز) در برابر تهاجم رژیم بعث عراق به خاک ایران اسلامی انجام دادند و در این امتحان الهی سربلند و پیروز بیرون آمدند (نوروزی، ۱۳۸۵، ص ۳۴۶).

۲. انواع جنگ

جنگ بر اساس معیارهای مختلف به چند گونه دسته بندی می شود:

الف) بر اساس هدف: به جنگ های عادلانه و غیر عادلانه؛

ب) بر اساس مقیاس های جغرافیایی: به جنگ های محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای و جهانی (عمومی)؛

ج) بر مبنای انضباط و تاکتیک: به جنگ های منظم (کلاسیک) و نامنظم (چریکی)؛

د) بر اساس سطح جغرافیایی: به جنگ های دریایی، هوایی و زمینی؛

ه) بر اساس قلمرو: به جنگ های داخلی و خارجی؛

و) بر مبنای نوع ابزار: به جنگ های متعارف و نامتعارف (نطاق پور نوری، ۱۳۸۶، ص ۳۶).

الف) در راه خدا بودن (فی سبیل الله).

ب) رعایت عدالت: ۱) برای رفع تجاوز باشد. ۲) از هر گونه عمل ستمگرانه به دور باشد.

ج) حفظ ارزش‌های اسلامی: یعنی در میدان جنگ و کشتار به اصول و ارزش‌های انسانی احترام گذاشته شود.

۶. اهداف جنگ

جنگ بین کشورهای متخاصم دارای اهدافی است که در راستای هدف کلی، یک کشور برای خود ترسیم می‌کند. در اینجا به اهم این اهداف اشاره می‌کنیم:

الف) جنگ با هدف تصرف سرزمین و کشور گشایی؛

ب) جنگ با هدف تحمیل اراده سیاسی یا جلوگیری از تحمیل اراده یکی بر دیگری؛

ج) جنگ با هدف قدرت طلبی و جاه طلبی رهبران سیاسی؛

د) جنگ با هدف دفاع از سرزمین، مملکت و ناموس؛

ه) جنگ با هدف تحقق حقوق بین‌المللی؛

و) جنگ با هدف دستیابی به منابع و ذخایر یک کشور؛

ز) جنگ با هدف احیای دین (جمشیدی، ۱۳۸۰، ص ۵۹۰).

۷. علل و عوامل شروع جنگ‌ها

الف) ریشه‌ها

آن دسته از عواملی هستند که دارای عمق و پایداری بوده و به آسانی از بین نمی‌روند. موارد زیر، جزو ریشه‌های جنگ می‌باشند:

۱۰. تاریخی. در اثر تکرار جنگ و تداوم خصومت و کینه‌ورزی بین دو کشور یا ملت در طول سالیان متمادی به وجود می‌آید؛

ارضی و مرزی آنان نسبت به یکدیگر؛

۳. سیاسی. رقابت دو کشور بر سر قدرت و تلاش برای دستیابی به نقش و جایگاه بالاتر در نظام سیاسی منطقه‌ای و یا بین‌المللی؛

۴. اقتصادی. اختلاف‌های دو کشور بر سر منابع و بازار و تضاد منافع اقتصادی؛

۵. اجتماعی و فرهنگی. نظیر اختلاف‌های نژادی، قومی، مذهبی و ...

ب) زمینه‌ها

عواملی هستند که تابع شرایط و وضعیت موجود بوده و پایداری کمتری داشته و تأثیر گذار می‌باشند.

۱۱. محیط بین‌المللی (ابرقدرت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای منطقه).

۱۲. ابرقدرت‌ها، کشورهای دارای توانمندی نظامی، سیاسی و اقتصادی می‌باشند که منافع فراملی برای خود را در اقصی نقاط دنیا تعریف می‌کنند.

۱۳. سازمان‌های بین‌المللی، سازمان‌هایی می‌باشند که تعداد قابل ملاحظه‌ای از کشورهای عضو آن بوده و از مشروعیت بین‌المللی برخوردارند. مانند: سازمان ملل متحد، اتحادیه اروپا، سازمان کنفرانس اسلامی و ...

۱۴. کشورهای منطقه‌ای، کشورهایی هستند که در صورت بروز جنگ در یک منطقه، آثار و پیامدهایی را از نظر امنیتی و اقتصادی و محیط زیست و ... بر کشورهای همجوار و منطقه‌ای ایجاد می‌کنند.

۲. محیط داخلی کشورهای درگیر جنگ

در بعد سیاسی: انسجام و اقتدار حاکمیت و استحکام رابطه دولت - ملت و برخورداری نظام از مقبولیت و مشروعیت.

در بعد نظامی: آمادگی نیروهای مسلح از نظر نیروی انسانی، سلاح و تجهیزات، پشتیبانی، آموزش و مانور، فرماندهی و شناخت تهدیدات و طرح‌ریزی

این آبراه در بین خودرئای

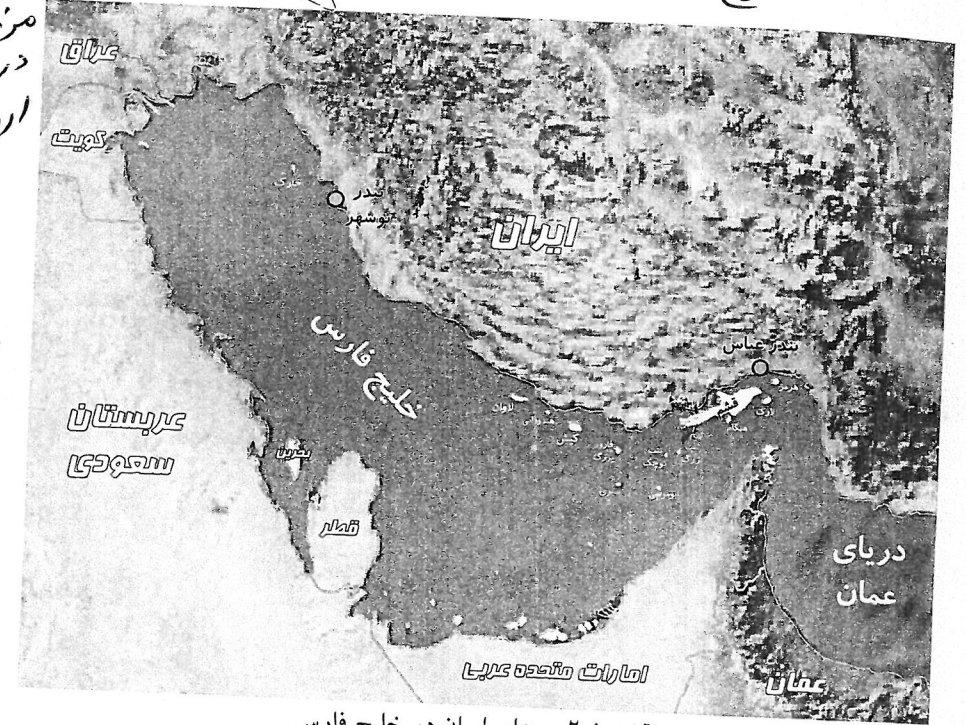
صالحند

۳. شناخت کلی منطقه خلیج فارس و جزایر آن

موقعیت خلیج فارس به نحوی است که در تمامی استراتژی‌های غرب و شرق به نحوی این آبراه بزرگ دریایی خودنمایی می‌کند پس شناخت آن و بهره‌برداری صحیح از امکانات نظامی و اقتصادی آن رابطه مستقیمی با ثبات سیاسی و امنیت کشور ما دارد.

محمد احمدزادگان ایران و عراق هر دو با کدام نزدیک تر است؟

مرز مشترک در اروندرگان اروندر رود

نقشه ۲-۵ جزایر ایران در خلیج فارس

خلیج فارس در حاشیه غربی اقیانوس هند واقع شده، بین شبه جزیره عربستان و جنوب ایران قرار دارد. مساحت آن حدود ۲۳۹۰۰۰ کیلومتر مربع است. طول آن از دهانه اروندرود تا تنگه هرمز که به دریای عمان می‌پیوندد قریب ۱۳۷۵ کیلومتر و عرض آن بین ۱۸۰ تا ۲۵۰ کیلومتر متغیر است و وجود تخته سنگ‌هایی در زیر آب باعث عدم نزدیک شدن به سواحل می‌شود عمیق‌ترین محل در قسمت جنوبی تنگه هرمز نزدیک رأس المسمندم (۱۸۲ متر) است (کامران، ۱۳۸۱، ص ۲۶).

۲۲. مرزهای آبی خود را براساس خط تالوگ تعیین کنند.

۳. با این کار دو کشور امنیت و اعتماد متقابل را در امتداد مرزهای مشترک خویش برقرار خواهند ساخت. طرفین بدین سان متعهد می شوند که در مرزهای خود یک کنترل دقیق و مؤثر به منظور قطع هرگونه نفوذ که جنبه خرابکارانه از هر سو داشته باشد اعمال کنند.

۴. دو طرف توافق کردند که مقررات فوق، عواملی تجزیه ناپذیر از یک راه حل کلی بوده و در نتیجه بدیهی است که نقض هر یک از مفاد فوق مغایر روح توافق الجزایر است.

شایان توجه است که یک نسخه از قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر به همراه نقشه های مرزی در سازمان ملل متحد نگهداری می شود.

عهدنامه مربوط به مرزهای دولتی و حسن همجواری که مشتمل بر یک مقدمه و ۸ ماده است که ماده ۶ آن به خصوص:

۱. در مورد رفع اختلافات به طرق مسالمت آمیز تأکید می کند و مقرر می دارد که اختلافات احتمالی دو طرف از طریق ارجاع به حکمیت و دیوان داوری حل و فصل شود؛
۲. پروتکل راجع به علامت گذاری مجدد مرز زمینی و شرح مرز زمینی؛
۳. پروتکل راجع به تعیین مرز رودخانه ای.

به علاوه چندین الحاقیه و موافقت نامه نیز مربوط به حل و فصل کلیه موارد اختلافات دو طرف، مانند:

۱. مسئله کلانتران مرزی؛
۲. تعلیف احشام؛
۳. استفاده از آب رودخانه های مرزی؛
۴. مقررات مربوط به کشتیرانی در اروندرود؛
۵. مسافرت اتباع ایران و عراق برای زیارت اماکن مقدس به امضا رسیده طرفین به اختلاف دیرینه خود ضمن تأیید و اذعان به اینکه مرز زمینی دو کشور براساس پروتکل ۱۹۱۳ م قسطنطنیه و مرزهای آبی براساس تالوگ (خط میانه کانال

زور خارج خواهند کرد و پرچم ایران را پایین خواهد کشید و همچنین در آتیه با توسل قوه قهریه اجازه نخواهد داد که کشتی هایی که مقصد آن ها بنادر ایران (خرمشهر، آبادان) در اروندرود است وارد اروندرود شوند. دولت ایران هم عملاً عهدنامه ۱۳۱۶ را ملغی اعلام و در ۳۰ فروردین ۱۳۴۸، کشتی تجاری ابن سینا با پرچم و راهنمای ایرانی و تحت حمایت ناوچه های ایران از اروندرود عبور کرد.

متعاقب این اعلام، روابط دو کشور به شدت تیره و بحرانی شد و دولت ایران رسماً عهدنامه ۱۳۱۶ ش را بدون ارزش و منتفی اعلام کرد، ولی آمادگی خود را برای آغاز مذاکره برای حل اختلافات و عقد قرارداد جدید اعلام کرد.

دولت عراق متقابلاً به یک سلسله اقدامات خصمانه از قبیل راندن اجباری هزاران نفر افراد ایرانی الاصل مقیم عراق و اعمال محدودیت های فراوان برای زوار ایرانی اماکن مقدس و جنگ تبلیغاتی شدید و درگیری های پراکنده مرزی مبادرت ورزید و دامنه بحران تا به آنجا کشیده شد که به تمرکز نیروهای نظامی دو کشور در طول مرزهای مشترک منجر گردید و قدرت نمایی ارتش ایران مانع از این شد که عراق بتواند از تردد کشتی ها در اروندرود با پرچم ایران جلوگیری کند. گسترش دامنه بحران تا ۱۳۵۳ ش (۱۹۷۵ م) ادامه یافت و ایران با حمایت از جنبش اکراد بارزانی که خواهان خود مختاری در عراق بودند دولت بعثی عراق را تحت فشار شدیدی قرار داد.

مفاد بیانیه ۱۹۷۵ الجزایر و حل اختلافات مرزی

در اجلاس سران دولت های صادر کننده نفت (اوپک) که چهارم تا ششم مارس ۱۹۷۵ م (اسفند ماه ۱۳۵۳ ه. ش.) در الجزایر تشکیل شد با میانجیگری الجزایر، بین ایران و عراق در خصوص نحوه حل اختلافات میان دو کشور براساس رعایت اصول احترام به تمامیت ارضی و تجاوزناپذیری مرزها و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر توافق و بیانیه ای به شرح ذیل منتشر شد:

۱. مرزهای زمینی خود را براساس پروتکل قسطنطنیه مورخ ۱۹۱۳ م و صورت جلسه های هیئت تعیین مرز مورخ ۱۹۱۴ م تعیین کنند (جعفری ولدانی،

۱۳۷۱/۱/۱۰۱۱

سرنگونی رژیم شاه متوقف شده بود و نیز راکد و غیرفعال بودن صنعت کشور به دلیل اعتصاب‌های زمان انقلاب و فرار بسیاری از مدیران آن که از وابستگان رژیم سابق بودند، وضعیت اقتصادی جمهوری اسلامی ایران را در آستانه شروع جنگ تحمیلی عراق نشان می‌داد.

ج) وضعیت اجتماعی و فرهنگی

انقلاب اسلامی ایران با سرنگونی نظام استبدادی، فضای آزاد توأم با وفاق و همدلی را در جامعه به وجود آورد. وحدت ملی و پیوند مستحکم با امام خمینی (ره)، ظرفیت و توانمندی بالایی را در ملت ایران ایجاد کرده بود که نویدبخش آینده‌ای درخشان و موفق بود. از سوی دیگر انقلاب و عوامل استکبار با سوءاستفاده از فضای به وجود آمده اقدام به ترویج تفکرات انحرافی و تفرقه‌افکنی بین مردم می‌نمودند.

گروهک‌های کوچک و بزرگ، قارچ گونه سربرآوردند و مطبوعات و دانشگاهها و دیگر محافل علمی و فرهنگی را میدان تاخت و تاز خود قرار دادند. اختلافات مذهبی، قومی، فکری و مشکلات اقتصادی و معیشتی، زمینه و دستمایه شعارها و تبلیغات احزاب و گروهک‌های معارض برای ایجاد چالش بین مردم و حکومت و تضعیف وحدت و انسجام ملی بود.

در چنین شرایط، مردم با اطاعت از رهبری و مشارکت فعال در زمینه‌های اجتماعی و کمک به یکدیگر، وضعیت مناسبی را برای مسئولان کشور به وجود آوردند تا بتوانند با وحدت و یکپارچگی، مشکلات خود را حل کنند.

د) وضعیت نظامی

با فروپاشی نظام شاهنشاهی و تشکیل نظام جمهوری اسلامی در ایران، مبانی ساختارها و مؤلفه‌های قدرت نظامی در کشور دچار تغییر و دگرگونی عمیق شد. با پیروزی انقلاب اسلامی، به دلیل روشن نبودن وضعیت کاری و خدمتی، برخی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران به پادگان‌های خود

نرفتند. برای مردم هم مهم‌ترین مسئله اطمینان از بی‌طرف باقیماندن ارتش و پیوستن کامل آن‌ها به حرکت انقلابی ملت بود.

در چنین شرایطی در پادگان‌ها و پایگاه‌های نظامی، عملاً نظام فرماندهی، سلسله مراتب و انضباط وجود نداشت. برای مدیریت پادگان‌ها، از سوی ارتشی‌های وفادارتر به انقلاب، شوراها و اسلامی در هر پادگان و مرکز نظامی تشکیل شد و آن‌ها افرادی را به عنوان فرمانده در هر رده مشخص می‌کردند.^۱

پس از پیروزی انقلاب، تعداد زیادی از امرای ارتش به دلیل وابستگی به نظام شاهنشاهی، بازنشسته یا با روش‌های دیگر از ارتش جدا شدند و استعداد نیروی انسانی ارتش کاهش یافت (طباطبایی، ۱۳۸۷، ص ۲۶۷).

همچنین دولت موقت اجازه داد که اعضای ثابت ارتش به یگان‌های شهرهای خود منتقل گردند. بنابراین افراد از حوزه تخصصی خود جدا و به واحدهایی بدون توجه به تخصص خویش، ملحق شدند. براین اساس به ساختار و سازمان ارتش یک لطمه اساسی وارد شد.

پس می‌توان گفت ظرف دو سال قبل از آغاز جنگ، توان نظامی ایران نه تنها توسعه نیافت و تقویت نشد بلکه عملاً به طور مرتب از نظر سیستم فرماندهی و کنترل و پشتیبانی تضعیف شد و کاهش یافت.

اگر چهار مؤلفه «ساختار و سازمان»، «نیروی انسانی»، «تجهیزات» و «آموزش» را پیش‌نیاز آمادگی رزمی بدانیم، مشخص می‌شود که گرچه ارتش دارای تجهیزات، امکانات و جنگ‌افزارهای فراوان و نسبتاً پیشرفته‌ای بود، اما انسجام و نظام فرماندهی خود را تا حد زیادی از دست داده بود. تسلیحات و تجهیزات نظامی ایران در آستانه جنگ، در نیروهای زمینی، هوایی و دریایی پیشرفته‌تر از تجهیزات و جنگ‌افزارهای ارتش عراق بود، ولی با این حال نیاز به بازسازی روحی، فکری و همچنین کسب آمادگی‌های بیشتری داشت. در آستانه جنگ، آمار تعداد اعضای

۱. سخنرانی امیرسرلشکر حسنی سعدی معاون هماهنگ‌کننده ستاد کل نیروهای مسلح در مرکز اسناد دفاع مقدس، در سال ۱۳۸۸.

سنگین از قتل آنکه، توپ، هواپیما، بالگرد، موشک، بفر بر و ... را در اختیار نداشت.

ولی دارای ساخار و سازماندهی نظامی نبود و تجهیزات و جنگ افزارهای بیمه سنگین

جمهوری در عراق همه کاره بود و به عنوان رئیس دولت، نخست وزیر، فرمانده کل نیروهای مسلح و رئیس شورای عالی فرماندهی انقلاب عراق،

ظهور صدام و اجتناب از جنگ و استعفا به استیصال و کثرت قدرتی که در اختیار صدام

و شاهها در تماس بود و سلسله مراتب عمودی گسترده وجود نداشت. او بنیاد

تمام اقدامات را بر پایه نظامی سازی و سازماندهی قرار داد. او فریدی بنامد. او فرماندهی

تحت رهبری او در عراق، این کشور به عنوان یکی از دولت های تحت

رئیس جمهور عراق تصفیه در دوران حزب بعث را آغاز و مخالفت درون

کشور را به شدت سرکوب کرد تا پس از آغاز جنگ هیچ منبعی نماند. با اوضاع

دانش و با کشورهای عضو سازمان ملل و با کشورهای

بیروهای ارتش به دلیل کاهش سرعت بازی و ترخیص هزاران نفر از

از طرف دیگر، آستین دین و تصنیف نیروی زمینی ارتش در جریان انقلاب

اسلامی به جهت استفاده رژیم شاه برای مقابله با مردم، تحریم تبلیغی و قطع پشتیبانی

اسلامی و سایر اقدامات، خروج مستشاران آمریکایی که نقش محوری در برنامه ریزی

و سازماندهی و هدایت ارتش ایران را داشتند و ضربه خوردن نیروی هوایی ارتش در اثر

بنا شده های کردی، تا حدود زیادی ارتش را تا کارآمد کرده بود.

وضعیت سیاسی و امنیتی

در دوران حزب بعث، عراق به صورتی که در دوران حزب بعث، این کشور به یکی از

تیم نظامی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

در آستانه جنگ رژیم بعثی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

اعضای ارتش، به حدود ۲۵۰ هزار نفر کاهش یافت.

اسلامی و مردمی برای دفاع از آرمان های مردم ایران در انقلاب اسلامی نبود.

سازماندهی و هدایت ارتش ایران را داشتند و ضربه خوردن نیروی هوایی ارتش در اثر

بنا شده های کردی، تا حدود زیادی ارتش را تا کارآمد کرده بود.

وضعیت سیاسی و امنیتی

در دوران حزب بعث، عراق به صورتی که در دوران حزب بعث، این کشور به یکی از

تیم نظامی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

در آستانه جنگ رژیم بعثی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

در آستانه جنگ رژیم بعثی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

در آستانه جنگ رژیم بعثی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، شاه آمادگی

دولت عراق در حال نزدیک شدن به آمریکا و برخی از کشورهای اروپایی و فاصله گرفتن از سوریه به دلیل رقابت‌های حزبی بود.

از طرفی، امنیت داخلی عراق دارای ثبات سیاسی، ساختار یکپارچه و قدرت متمرکز، استبدادی، دیکتاتوری، با حاکمیت امنیتی و پلیسی در کشور و بدون نگرانی از یک تهدید خارجی بود.

امام خمینی (ره) درباره حزب بعث می‌فرماید: «ما حزب بعث را جنایتکارانی می‌دانیم که در حال صلح و جنگ در جنایت‌اند. در طول حکومتشان در عراق در حال جنگ نبودند لکن جنایت آن‌ها بر اسلام و مسلمین، بر ملت عراق، بر مراجع عظام عراق و بر علمای اسلام هر روز واقع می‌شد و بعد آن هم آن دیوانگی را که در فطرت آن‌ها بود و طغیانگری را که خمیره ذاتی صدام است، آن دیوانگی را عمل کرد و عقلای اسلام و عقلای جهان دست به دست هم دادند که این سنگ را از چاه بیرون بیاورند لیکن کار این دیوانه آن طور است که نمی‌شود این سنگ را بیرون آورد مگر با اسلحه و قوت ایمان.» (صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۸۹).

به هر حال تاریک‌ترین دوران مردم عراق، زمان حاکمیت حزب بعث بر این کشور است که جز ویرانی و جنگ، چیز دیگری نداشت.

ب) وضعیت اقتصادی

عراق کشوری ثروتمند و سرشار از منابع انرژی است. اقتصاد آن بر پایه نفت استوار است و با بیش از ۱۲۰ میلیارد بشکه ذخایر نفتی دومین کشور نفتی خاورمیانه پس از عربستان محسوب می‌شود. این کشور دارای منابع آب فراوان و محصولات کشاورزی پررونق مانند خرما می‌باشد.

با ملی شدن صنعت نفت در عراق در اول ژوئن ۱۹۷۲، ظرف تنها چند سال، عواید نفتی عراق ۱۵ برابر شد (مجله تایم، ۱۹۸۰م، ص ۲۶). این ثروت بی‌کران بود که توانست قدرت حزب بعث را پایدار سازد و ارتش عراق را توسعه دهد و این کشور را برای جنگ با ایران آماده کند.

در ماه‌های آغاز جنگ، عراق با تولید نفت به اندازه ظرفیت تولیدی

جمهوری اسلامی ایران و با صادرات حدود ۲/۵ میلیون بشکه در روز، درآمد سرانه نفتی بالاتری نسبت به ایران در اختیار داشت.

ج) وضعیت اجتماعی و فرهنگی

جمعیت عراق در آستانه جنگ حدود ۱۳ میلیون نفر بود (در حال حاضر در حدود ۲۸ میلیون نفر می‌باشد). این کشور ترکیبی از سه قوم عرب، کرد و ترکمن است و در مجموع ۹۶ درصد مردم عراق مسلمان‌اند و در دوران حاکمیت حزب بعث بر عراق سعی می‌شد تا شیعیان در جنوب و کردها در شمال عراق از نظر سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، عقب‌نگه داشته شوند. در این دوران به شهر تکریت توجه ویژه‌ای می‌شد و بغداد هم شاهد پیشرفت معقولی بود. رژیم عراق همیشه نگران حرکت‌های سیاسی شیعیان و کردها بود. بسیاری از کردهای عراق در دوران صدام، آواره شده، به خارج از کشور فرار کردند (السامرای، ۱۳۸۸، ص ۲۱ و ۲۶).

اقلیت اعراب سنی، بیشتر منافع و منابع مالی و اقتصادی عراق را علاوه بر قدرت اداری و حاکمیت سیاسی در اختیار داشتند.

در دوران حکومت بعثی صدام در عراق، محدودیت‌های فراوانی جهت ایجاد مزاحمت برای روحانیون و محاصره اقامتگاه علمای برجسته شیعی که در عتبات عالیات به سر می‌بردند و نیز مسافرت ایرانیان برای زیارت اعمال می‌شد و از طرفی ترویج قومیت‌گرایی عربی و حزب بعث که مخالف منویات مکتبی و دینی بود در دستور کار قرار داشت.

د) وضعیت نظامی

از زمان روی کار آمدن حزب بعث، عراق همواره در پی تقویت و توسعه توان نیروهای مسلح خود بود. از این تاریخ، به طور مرتب بر کمیت و کیفیت ارتش بعثی عراق افزوده شد. در این دوران، عراق با استفاده از پیمان دوستی ۱۵ ساله با شوروی، که در سال ۱۳۵۱ش (۱۹۷۲م) بین دو کشور به امضا رسیده بود، تمام نیازمندی‌های تسلیحاتی، آموزشی، تدارکاتی و سازماندهی ارتش بعثی را عمدتاً از شوروی تأمین می‌کرد.

عراق	کشور وضعیت و	<p>۱. افزایش عراقی و صرف آن ۲. توسعه ارتش ۳. تقویت و توسعه ارتش ۴. خروجی از منابع آب فرات ۵. محصولات کشاورزی و محصولات ۶. کسب عراقی اقتصادی و مالی کشورهای عرب به عراق.</p>	<p>۱. کاهش تولید و فروش نفت ایران. ۲. کاهش صادرات نفت ایران در بانکهای خارجی. ۳. تقویت اقتصادی ایران توسط شرکت های عربی. ۴. انتقال دارایی های کشور به خارج توسط عرب ها. ۵. غیرفعال بودن صنعت کشور به دلیل اعتصاب های اوتیل انقلاب.</p>	<p>۱. ترویج فرهنگ غربی غربی ۲. ترویج فرهنگ غربی ۳. ترویج فرهنگ غربی ۴. محاصره و محاصره ۵. محاصره و محاصره ۶. محاصره و محاصره ۷. محاصره و محاصره</p>	<p>۱. قدرت گرفتن حزب بعث و ۲. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۳. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۴. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۵. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۶. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۷. قدرت گرفتن رژیستراتور از</p>	<p>۱. تأمین عملیات نظامی ۲. تأمین عملیات نظامی ۳. تأمین عملیات نظامی ۴. تأمین عملیات نظامی ۵. تأمین عملیات نظامی ۶. تأمین عملیات نظامی ۷. تأمین عملیات نظامی</p>	<p>۱. تأمین عملیات نظامی ۲. تأمین عملیات نظامی ۳. تأمین عملیات نظامی ۴. تأمین عملیات نظامی ۵. تأمین عملیات نظامی ۶. تأمین عملیات نظامی ۷. تأمین عملیات نظامی</p>
------	-----------------	---	--	---	--	--	--

عراق	کشور وضعیت و	<p>۱. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۲. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۳. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۴. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۵. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۶. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و ۷. اجتناب های سیاسی در بین احزاب و</p>	<p>۱. قدرت گرفتن حزب بعث و ۲. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۳. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۴. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۵. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۶. قدرت گرفتن رژیستراتور از ۷. قدرت گرفتن رژیستراتور از</p>	<p>۱. تأمین عملیات نظامی ۲. تأمین عملیات نظامی ۳. تأمین عملیات نظامی ۴. تأمین عملیات نظامی ۵. تأمین عملیات نظامی ۶. تأمین عملیات نظامی ۷. تأمین عملیات نظامی</p>
------	-----------------	---	--	--

مقایسه تطبیقی وضعیت های دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عراق

تاریخ بنیاد: ۳۰ مه ۱۹۷۹

فرهنگی و اجتماعی

۱. ترویج فرهنگ غربی غربی
۲. ترویج فرهنگ غربی
۳. ترویج فرهنگ غربی
۴. ترویج فرهنگ غربی
۵. ترویج فرهنگ غربی
۶. ترویج فرهنگ غربی
۷. ترویج فرهنگ غربی

۱. قدرت گرفتن حزب بعث و
۲. قدرت گرفتن رژیستراتور از
۳. قدرت گرفتن رژیستراتور از
۴. قدرت گرفتن رژیستراتور از
۵. قدرت گرفتن رژیستراتور از
۶. قدرت گرفتن رژیستراتور از
۷. قدرت گرفتن رژیستراتور از

۱. تأمین عملیات نظامی
۲. تأمین عملیات نظامی
۳. تأمین عملیات نظامی
۴. تأمین عملیات نظامی
۵. تأمین عملیات نظامی
۶. تأمین عملیات نظامی
۷. تأمین عملیات نظامی

در نهایت می توان گفت ایران در شرایط قبل از آغاز جنگ، از نظر نظامی در وضعیت نابسامان، از نظر سیاسی و امنیتی، متشتت و دچار چنددستگی و اختلافات گسترده داخلی، از نظر اقتصادی در حال آشفتگی و از نظر بین المللی نیز در شرایط نسبی عمومی اعراب از مبارزه با اسرائیل و به نفع آمریکا ارزیابی کرد. این اقدام سوریه منزوی به سر می برد. اما رژیم عراق در آستانه جنگ تحمیلی، دارای ثبات سیاسی موجب شد تا عراق بلافاصله روابط سیاسی خود را با سوریه قطع کند. لیبی یکی دیگر ساختار یکپارچه و قدرت متمرکز، استبدادی، با حاکمیت امنیتی و پلیسی در کشور از کشورهای عربی و آفریقایی بود که از ابتدای جنگ در طرف ایران قرار گرفت و بود و از بابت تهدید خارجی نگرانی نداشت.

۴. نقش نظام بین الملل در وقوع جنگ

الف) کشورهای منطقه

چند ماه قبل از آغاز جنگ در ۱۳۵۹/۵/۱۲ صدام حسین رئیس جمهور عراق در شهر طائف عربستان با بعضی از سران کشورهای عربی ملاقات و اطلاعاتی از اوضاع اقتصادی، اجتماعی و نظامی ایران از آن ها دریافت کرد. با آغاز جنگ، عراق بلافاصله پشتیبانی تقریباً همه کشورهای عربی خلیج فارس و نیز اردن و مصر برخوردار شد. عربستان سعودی و کویت توافق کردند تا تولید نفت خود را افزایش دهند و این اضافه تولید را برای عراق به فروش برسانند.

از سوی دیگر کویت با به اجرا گذاشتن مقررات جدیدی سعی کرد تا ایران را از شیعان طرفدار انقلاب اسلامی را در آن کشور تحت فشار قرار دهد. اردن بندر عقبه را به منظور تدارک ارتش بعثی عراق در اختیار آن کشور قرار داد و جاده ارتباطی اردن به عراق، مهم ترین مسیر تدارکاتی ارتش عراق و نیز صادرات نفت عراق از طریق تانکرهای نفتکش شد.

با ادامه جنگ، روابط کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس با دولت عراق برابر اقدامات غیر قانونی عراق در نقض معاهده الجزایر، سکوت اختیار کرد. گسترده تر شد و این کشورها کمک های مالی فراوانی به دولت عراق کردند و برخی از کشورهای عربی مانند الجزایر در جنگ بی طرف بودند. اکثر کشورهای عربی از عراق پشتیبانی می کردند. برای مثال مصر که کشور فقیری بود با اعزام صدها هزار نفر کارگر به عراق، امکان بسیج نیروی انسانی به جبهه ها را برای عراق فراهم آورد.

ب) کشورهای فرامنطقه ای

۱. ایالات متحده آمریکا. برخی از صاحب نظران معتقدند که تصمیم قطعی به آغاز جنگ از تیرماه ۱۳۵۹ که (برژینسکی) مشاور امنیتی رئیس جمهور آمریکا - مرز اردن با صدام حسین ملاقات کرد، اتخاذ گردید. بعضی سیاستمداران می گویند قدرت های جهانی با این جنگ موافق بودند، چون در جهت منافع آن ها بود. آمریکا اعتقاد داشت که در گیر کردن ایران با جنگ باعث می شود تا مسئولان کشور در سیاست های خود تجدید نظر کنند (رحمانی، ۱۳۸۳، ص ۶۶).

البته خود آمریکا مدعی بود که قبل از اشغال لانه جاسوسی، مقامات ایران را از حمله احتمالی عراق مطلع کرده است و حتی کشور عمان را از همکاری با عراق در استفاده از پایگاه های آن کشور بر حذر داشته است ولی آنچه مشخص است این است که هیچ یک از قدرت های بزرگ جهانی از جمله آمریکا و شوروی مانع از حمله ارتش عراق به ایران نشدند و از ابزار شورای امنیت نیز برای توقف جنگ، استفاده نکردند. آمریکا رژیم عراق را به عنوان آغازگر جنگ محکوم نکرد و در برابر اقدامات غیر قانونی عراق در نقض معاهده الجزایر، سکوت اختیار کرد.

در هنگامی که جنگ اتفاق افتاد، نه تنها ایران از سوی آمریکا در وضعیت تحریم تسلیحاتی به سر می برد بلکه به دلیل اشغال لانه جاسوسی آمریکا (سفارت خانه آمریکا در تهران)، روابط سیاسی آمریکا با ایران قطع گردید و با حمله نظامی آمریکا به طیس، وضعیت بحرانی بر روابط دو کشور حاکم بود. آمریکا جنگ را

در مرز اردن حمله به ایران
عراق توفیق کرد

۴

۱

هده ده در قرآن کریم در بیان مسأله سیاست امپریالیستی و استقلال ملی و آزادی را در قرآن کریم بیان کرده است. در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

در این باره نیز در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَتَّبِعُوا الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ الَّتِي تَبْغِي الْاَسْوَاقَ الْاَلْبَانَةَ» (سوره بقره، آیه ۲۰۴) که در ترجمه به این معنی است: «و از پیروی کسانی که از پیروی شما می‌خواهند، پیروی نکنید».

۲۷

د

فصل پنجم

علل، اهداف و زمینه سازی رژیم بعث عراق در تهاجم علیه نظام جمهوری اسلامی ایران

اهداف

پس از مطالعه این فصل شما می توانید:

- در مورد علل تهاجم رژیم بعث عراق به جمهوری اسلامی ایران در زمینه های گوناگون به بحث بپردازید.
- اهداف تهاجم رژیم بعث عراق به جمهوری اسلامی ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهید.
- درباره زمینه های تهاجم رژیم بعث عراق به جمهوری اسلامی ایران بحث کنید.

۱. علل تهاجم رژیم بعث عراق به جمهوری اسلامی ایران

الف) علل سیاسی

۱- جلوه گیری از نفوذ و صدور انقلاب اسلامی در عراق. انقلاب اسلامی با ماهیت روشنگرانه و آزادی خواهانه خود از همان ابتدا مورد وثوق مردم مظلوم و آزاد جهان قرار گرفت و طبیعی بود که نخستین مراکزى که از نظر عقیدتی مورد توجه انقلاب اسلامی قرار می گرفت، کشورهای همسایه بودند. در میان همسایگان ایران، کشور عراق با داشتن ۶۲ درصد شیعه، خطر را بیش از دیگر کشورها احساس می کرد.

۲) براندازی نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران. در کتاب منتشره از سوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۱ در صفحات ۲۵ و ۸ از

۱- علل سیاسی
۲- علل نظامی
۳- علل اقتصادی

هدف اصلی این کتاب رژیم بعث عراق در تهاجم علیه نظام جمهوری اسلامی ایران

۳۹

کشورهای منطقه ای که در مقام فرماندهی ارتش عراق قرار گرفتند، در سال ۱۹۷۵ و تا چند سال پیش در عراق بودند.

کلمه می که با تصفیه شطرنج (اروین رود) نیست... ما این کلمه تا کثرت می کنیم که جنگی به پایان نرسد مگر اینکه رژیم عراق را برانیزد.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

کشورهای منطقه ای که در مقام فرماندهی ارتش عراق قرار گرفتند، در سال ۱۹۷۵ و تا چند سال پیش در عراق بودند.

کلمه می که با تصفیه شطرنج (اروین رود) نیست... ما این کلمه تا کثرت می کنیم که جنگی به پایان نرسد مگر اینکه رژیم عراق را برانیزد.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

جنگی بر ختمی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۱). اسلامی، رفیق عقیدتی با انقلاب اسلامی ایران بود.

۳۰

در صورتی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی هیچ قراردادی از جانب جمهوری شرکت در یک جنگ همه جانبه؛
اسلامی ایران لغو نگردید؛

۳) کاهش مدت خدمت سربازی از ۲۴ ماه به ۱۲ ماه و سپس برگشت آن به تصمیم گیرندگان تهاجم عراق به ایران در تجزیه و تحلیل خود از اوضاع ارتش ایران،
از هم پاشیدگی مقطعی بنیه دفاعی ایران را نقطه امیدی برای صدام می دانستند، کما
۱۸ ماه پس از ۴ ماه؛

۴) شعار انحلال ارتش از سوی گروه های ضد انقلاب و تأثیر روانی آن بر اینکه طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق سه ماه قبل از حمله، گفته بود: «امروز
ارتش ایران از هم پاشیده شده است» (طارق عزیز، ۱۳۵۹، ص ۲۱)؛
روی روحیه کارکنان ارتش؛

۵) قطع پشتیبانی های همه جانبه نظامی و تدارکاتی کشورهای غربی و شرقی
ارتش جمهوری اسلامی ایران و تحریم تسلیحاتی ایران؛

۶) برکناری یا فرار فرماندهان رده بالای ارتش و ایجاد ضعف مدیریت در ارتش
۷) رکود در برنامه های آموزشی و نقص سلاح و تجهیزات به علت عدم انجام
نگهداری و تعمیرات دوره ای؛

۸) نقایات و انتصابات غیر منطقی و شتابزده فرماندهان و پرسنل فنی و متخصص
در ارتش؛
۹) بی اعتمادی و بدبینی مسئولان نسبت به فرماندهان ارتش در اثر وقوع
کودتای نقاب (پایگاه هوایی شهید نوژه همدان)؛

۱۰) درگیر شدن قسمت قابل ملاحظه ای از یگان های ارتش در ناآرامی های
داخلی از جمله کردستان و عدم حضور آنان در مناطق مرز مشترک با عراق به عنوان
عامل بازدارنده؛

۱۱) آمادگی رزمی ارتش عراق و پیش بینی و برنامه ریزی برای شروع جنگ
از یک سال قبل از تهاجم؛ یعنی در زمینه برنامه ریزی برای جنگ مشکلی وجود
نداشت و طرح های لازم با تمام جزئیات از یک سال گذشته تهیه شده بود و به طور
مستمر مرور می شد. و در مقابل، آماده نبودن ارتش جمهوری اسلامی ایران برای

۱. سرلشکر سامرایی در صفحه ۵۳ کتاب ویرانی دروازه شرقی می نویسد: «در زمینه برنامه ریزی
برای جنگ مشکلی وجود نداشت، طرح های لازم با تمام جزئیات، از یک سال گذشته تهی

۳۱

در صورتی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی هیچ قراردادی از جانب جمهوری شرکت در یک جنگ همه جانبه؛

۱۲) فرصت طلبی صدام حسین جهت بهره برداری از ضعف مقطعی ارتش ایران.
تزلزل در قیمت پایه ای نفت در وقت زرادگی

از هم پاشیدگی مقطعی بنیه دفاعی ایران را نقطه امیدی برای صدام می دانستند، کما
اینکه طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق سه ماه قبل از حمله، گفته بود: «امروز
ارتش ایران از هم پاشیده شده است» (طارق عزیز، ۱۳۵۹، ص ۲۱)؛

۱۳) خروج ۱۲ هزار مستشار آمریکایی (قره باغی، ۱۳۶۴، ص ۹۱)، از ایران ظاهراً
قدرت دفاعی ارتش را در زمینه های آموزشی و تعمیر و نگهداری تقلیل داده بود.

مشکلات اقتصادی ایران در سال ۵۸ و ۵۹ در آستانه جنگ تحمیلی

جواب
مشکلات اقتصادی ایران در سال ۵۹ (کمتر از مشکلات سیاسی نبود) بحث تحریم
اقتصادی و کاهش قیمت نفت موجب تضعیف بنیه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران
گردیده بود. قسمتی از این مشکلات به شرح زیر بود:

- ۱. مشکل فروش نفت و توطئه دشمنان خارجی در بازارهای نفتی و ایجاد
تزلزل در قیمت پایه ای نفت در سازمان اوپک؛
۲. بلوکه شدن دارایی های ایران در بانک های آمریکا و تحریم اقتصادی ایران؛
۳. حرکت کند و ناقص چرخ های اقتصادی کشور به دلیل عدم امکان تهیه و
خرید قطعات و لوازم یدکی کارخانجات؛

۴. عدم پیش بینی راه حل های اقتصادی متناسب با استراتژی عدم وابستگی به
شرق و غرب؛
۵. معلق ماندن و بلا تکلیف بودن قراردادهای اقتصادی ایران با کشورهای
غربی که عمدتاً در زمان رژیم گذشته منعقد شده بود؛

۶. کمک های اقتصادی و مالی کشورهای عربی به عراق سبب تقویب بنیه
اقتصادی عراق و به تبع آن نیروهای مسلح گردیده بود.

۱. سرلشکر عراقی و فقی سامرایی، در صفحه ۴۲ و ۴۳ کتاب ویرانی دروازه شرقی چنین می گوید:
«پس از سرنگونی شاه، توانمندی رزمی ایران، به سرعت کاهش یافت و تا ۴۰ درصد توانمندی

ایران جمهوری اسلامی نظام به نظام خیمه سازهایی در عراق عتبت رژیم بعث عراق (الف) اجزای و مصادره اموال منقول و غیر منقول حدود پیخده هزار نفر از اتباع

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

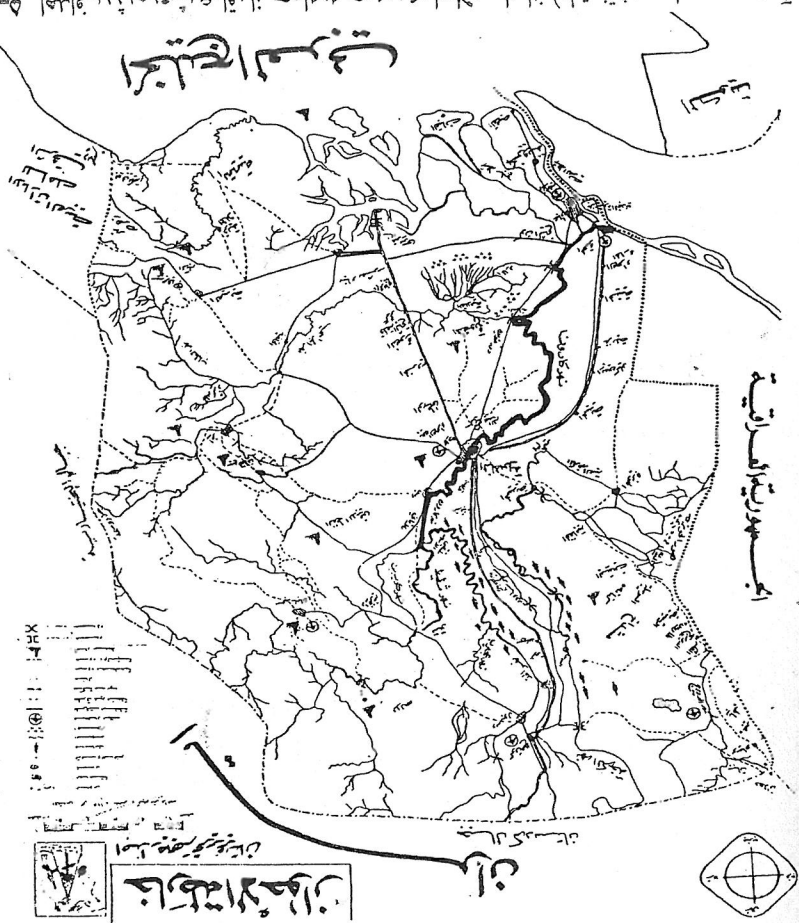
۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

۱۳۴۹؛ ص ۱۳۴۹، (ب) شاه دادنه به بسیاری از ضد انقلابیون فراری به عراق و وابستگی رژیم بعثه منظم عراق به نظام ایرانی اصل آن بود (ب) سواد سواد سواد

مردم؛ اهداف رژیم بعث عراق از جمله به جمهوری اسلامی ایران (طبق نقشه جغرافیایی به دست آمده) نقشه ۵-۱

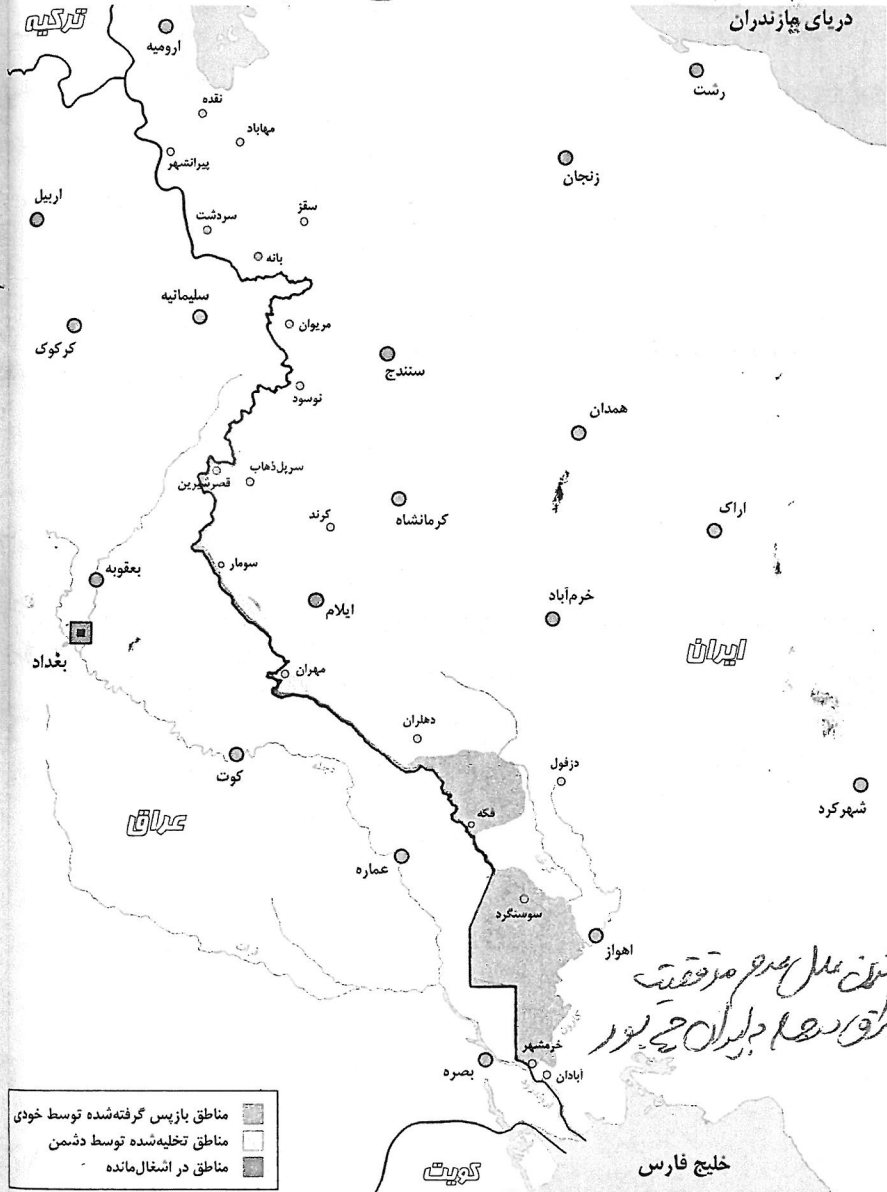
توسعه ملیان، مردم و روزار رهبر جهان بخیر و برکت

۱۳۴۹

۱۳۴۹

۱۳۴۹

۲۴

نقشه ۴-۶ مناطق اشغال شده ایران توسط ارتش بعث عراق

علل عدم موفقیت ارتش بعث عراق در تهاجم به جمهوری اسلامی ایران
 ناکام ماندن نیروی هوایی ارتش بعث عراق در ایجاد یک وضعیت هوا

مناسب؟

۲۵

۲. ناکام ماندن دشمن در تصرف اهداف مهم نظامی و عملیاتی روی زمین و دفاع شدید نیروهای مسلح و مردمی جمهوری اسلامی ایران از شهرهای دزفول، اهواز، آبادان، خرمشهر، گیلان غرب و سرپل ذهاب؛
۳. گسترش وسیع و باسرعت سازمان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و نیروهای بسیجی؛
۴. تغییر رویه نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران که از مرحله عقب نشینی به مرحله دفاع نیرومند و در نهایت به مرحله هجوم به دشمن رسیدند و با عملیات چریکی، ابتکار عملیات را در اختیار گرفتند. وزیر دفاع ایران «شهید مصطفی چمران» شخصاً فرماندهی و اداره این گونه عملیات‌ها را بر عهده داشت؛
۵. مسئولین و روحانیون رده بالای جمهوری اسلامی ایران به همراه مردم داوطلب به دلایل معنوی در دفاع شرکت می کردند؛
۶. نیروهای ارتش و سپاه، قدرت به کارگیری ماهرانه و گسترده سلاح توپخانه را پیدا کردند و به صورت شایسته‌ای اقدام به هدایت و کنترل آتش می کردند و همین مسئله سبب شد تا نیروهای خودی، دشمن را در مناطق فاقد پوشش و استحکام، زیر فشار آتش شدید قرار دهند و منهدم کنند.

عزم ارتش عراق در تهاجم به ایران
 عدم موفقیت ارتش بعث عراق در تهاجم به جمهوری اسلامی ایران

۸۴

انقلابی مرحله اول: قتل از شروع جنگ

با اختیاب از ساطع هر دو

ایر قدرت غرب و شرق، خط مشی ستاسی کشور را استقلال، آزادی و جمهوری

استخراج اسلامی اعلام فرمودند (به یقین برای رهبر انقلاب روشن و آشکار بود که استخراج

جهانی به ویژه آمریکا پذیرای سیاست اعلام شده نیست و قطعاً مشکلاتی برای رژیم

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلاب اسلامی در جهت حفظ ارتش، تشکلی استواران، تشکلی مستح مردمی و

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

فصل هفتم

۸۴

تطورات و تدابیر حضرت امام خمینی (ره)، مقاومت مردمی

و نیروهای مسلح، متوقف کردن متجاوز و

اهداف

پس از مطالعه این فصل می توانیم:

• با تدابیر و رهنمودهای حضرت امام خمینی (ره) در برابر تهاجم ارتش بعث عراق

آشنا شویم.

• با چگونگی عملکرد نیروهای مسلح جمهور اسلامی ایران در مقابل تهاجم

ارتش بعث عراق آشنا شویم.

• به واکنش نیروهای مردمی و بسیج نسبت به تهاجم ارتش بعث عراق شناخت پیدا

کنیم.

• با چگونگی سازماندهی نیروهای مردمی و بسیج و نحوه عملکرد آنها در

شوق.

• به عوامل تأکیدی دفاعی ایران در آغاز حمله سراسری دشمنی پی ببریم.

۱. تدابیر و رهنمودهای حضرت امام خمینی (ره) در برابر تهاجم ارتش بعث

عراق

تدابیر (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

انقلابی (ره) حضرت امام خمینی (ره) در فراموش نمودن توان بازدارندگی اتحاد فرمودند (هم تلافی رهبر کشور

خط مشی های حضرت امام خمینی (ره) در دو مرحله بیان شده است:

۸۴

فصل هفتم: تطورات و تدابیر حضرت امام خمینی (ره) ... ۸۵

مردمی را اعلام کردند و با فراخوانی مردم برای حفظ نظام و انقلاب، جذب آموزش، سازماندهی و به کارگیری آنها را به سپاه پاسداران محول و تأکید کردند «اسلام رزمنده می‌خواهد، جنگجو می‌خواهد، در مقابل انهایی که هجوم می‌کنند با مملکت ما، اسلام مجاهد می‌خواهد درست کند، نمی‌خواهد یک نفر آدم عیاش درست کند» (صحیفه امام، ج ۹، ص ۴۵۵).

۷ حضرت امام خمینی (ره) تهدید عراق و تمامی تحولات امنیتی در داخل را یک سیکل به هم پیوسته داخل و خارج در چارچوب سیاست‌های آمریکا علیه انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی تعریف کردند و این امر نقش بسیار مؤثری در اعتماد به نفس و تسلط روحی و روانی مردم برای مقابله با تجاوز عراق داشت. حضرت امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۱ نقش آمریکا در تحریک رژیم بعثی عراق را در آماده شدن برای حمله به ایران متذکر شدند و در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷ اعلام فرمودند که آمریکا عراق را وادار نموده است خون جوانان ما را بریزد. دست آمریکا از آستین دولت عراق بیرون آمده است (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۸۱).

ب) مرحله دوم: بعد از تهاجم رژیم بعث عراق

حضرت امام خمینی (ره) با تأکید بر مفهوم جنگ، یعنی «جنگ اسلام و کفر» و «صدام عامل آمریکا» به هم پیوستگی جنگ و انقلاب را مشخص و ماهیت تجاوز به ایران را روشن ساختند و مقاومت همه‌جانبه با تأکید بر نیروهای بسیج مردمی برای مقابله با مهاجمان عراقی را اعلام کردند.

۱ در ۱۳۵۹/۶/۳۱ فرمودند: «این صدام حسین است که به واسطه تحریک آمریکا به ما حمله کرده است.» (بنی لوحی و پیری، ۱۳۷۹، ص ۴۱).

۲ ساختار و سازمان دفاعی برای مقاومت را با تشکیل شورای عالی دفاع و صدور فرامین جدید به منظور هماهنگی نیروهای مسلح و نیروهای مردمی ابلاغ فرمودند.

۳ حضرت امام خمینی (ره) در یک عملیات روانی علیه صدام و رژیم بعث به ملت ایران اطمینان می‌دهند که یک دزدی آمده است سنگی انداخته و فرار کرده و

در قبال اسلام‌گرایی صدام نیز می‌فرمایند: «صدام حسین به حسب حکم شرعی کافر است» و جرم ملت ایران را مخالفت با آمریکا تعیین می‌کند.

۴ موضع‌گیری رهبر انقلاب در برابر تهاجم سراسری ارتش عراق در اوضاع نابسامان سیاسی و اقتصادی کشور مبتنی بر عنصر ایمان و توکل به خدا بود. ایشان در این خصوص می‌فرمایند:

«من از ملت ایران خواهانم که در هر مسئله‌ای که پیش می‌آید قوی باشند، قدرتمند باشند، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند ما از آن قدرت‌های بزرگ نترسیدیم این صدام که قدرتی ندارد، عراق چیزی نیست» (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۲۳۲).

۵ سخنان ملکوتی امام خمینی (ره) که از قلب مطمئن و جان آرام او سرچشمه می‌گرفت روحیه مردم و مسئولان و نیروهای مسلح را تقویت و اتکال آنها را به خدا بیشتر کرد و انگیزه دفاع و مبارزه با دشمن را در آنان به ویژه جوانان بالا برد تا جایی که فرمودند: «هر وقتی که مقتضی بشود من پیامی به ملت خواهم داد و به صدام حسین و امثال او ثابت خواهم کرد که اینها، این اذنباب آمریکا قابل ذکر نیستند» (همان، ص ۲۲۱).

۶ امام خمینی (ره) با تحقیر دشمن مردم را به مبارزه و حتی شکست دشمن امیدوار کردند و این صحنه‌های اعجاز آفرین ولایت فقیه در نظام جمهوری اسلامی است که در بحرانی‌ترین شرایط با در دست گرفتن سکان، کشتی نظام را از تزلزل نجات می‌دهد و ثابت می‌کند که جوهر اقتدار نظام و امنیت کشور ولایت فقیه است (منصوری لاریجانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۹).

۷ حضرت امام خمینی (ره) تکلیف ملت ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را در واکنش به تجاوز رژیم بعثی این گونه تبیین می‌کنند:

«جنگ، جنگ است و عزت و شرف میهن و دین ما در گرو همین مبارزات است. جوانمردی ارتش و سایر قوای مسلحه مثل سپاه پاسداران و دیگران ما را به یاد جوانمردی‌های صدر اسلام انداخت» (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۱۰۰).

تکلیف ما این است که از اسلام صیانت کنیم و حفظ کنیم اسلام را. کشته

فرماندهان با یکدیگر و تعدادی از مسئولان ستاد نیروی هوایی در ۱۴/۵/۱۳۴۰ تصویب شد
تغییراتی در سطح عالی ارتش در دستور کار قرار گرفت. بر این اساس اسامی کلیه
فرماندهان نیروی هوایی از کشور با کمکی و همکاری با فرماندهی هوایی

مشتری ارتش انجام دهد (صحنه امام، ج ۱۴ ص ۱۲۱).
استاد و در مسأله با استناد از اختیارات مقام رهبری مأموریت ها و وظایف معلوم را در مسأله
سوی امام خمینی (ره) اجازه یافت تا تعیین تکلیف خاتبین فرماندهی نیروهای
تیمسار (امیر شهید) ولی الله خانی خاتبین رئیس ستاد مشتری ارتش از
۱۳۴۰/۳/۲۱ در مسأله کلی فرماندهی کل نیروهای مسلح در ۱۳۴۰/۳/۲۱
۱. تغییر در فرماندهی عالی جنگی

تغییرات در فرماندهی عالی جنگی
تغییرات در فرماندهی عالی جنگی
تغییرات در فرماندهی عالی جنگی

- نسبت به دلایل نیروزی نیروهای مسلح شناخت پیدا کنند.
- کیفیت و کمیت عملیات ها را تجزیه و تحلیل کنند.
- نظر حضرت امام خمینی (ره) را نسبت به عملیات های آذارسازی بدانند.
- نتایج و دستاوردهای عملیات های آذارسازی را ارزیابی کنند.
- در خصوص عملیات های تشریح شده به بحث و گفتگو بپردازند.
- به علت تغییر در فرماندهی عالی هدایت جنگی بی تغییر است.

اسامی

آذارسازی مناطقی جمهوری اسلامی ایران

فصل نهم

پشتیبانی کردند. پشتیبانی را عملیات این ۱۳۴۰ پشتیبانی
کردند. ۲ فروردین ۱۳۴۰ و ۲ فروردین ۱۳۴۰ جنگی خنجر
کردند. ۱۲ فروردین ۱۳۴۰ در پیروزی ۸ فروردین ۱۳۴۰ با کت
کردند. ۷ فروردین ۱۳۴۰ در پیروزی ۸ فروردین ۱۳۴۰ با کت
کردند. ۷ فروردین ۱۳۴۰ در پیروزی ۸ فروردین ۱۳۴۰ با کت

در این عملیات از ارتش، لشکر ۷۳ امین، ۸۰ امین و ۸۱ امین
مردمی با رمز «بصر من الله و فتح قریب» به اجرا درآمد.
این عملیات با همکاری مشتری و ارتش و حضور نیروهای داوطلب
۱۳۴۰ به اجرا درآمد.
عملیات آذارسازی در دفاع اول به مسأله ۵ مهر سال
الف) عملیات آذارسازی
۳. آذارسازی مناطقی اشغالی (کاشی) از عملیات های مشتری و ارتش

مشتری از جمله عملیات آذارسازی (۳) که در ۱۳۴۰
ارتش و شاه و شاهزاده که در نهایت منجر به طرح تیرگی و اجرای عملیات
از این زمان بود که جلسات مشتری انجام برای ارتش و شاه و شاهزاده
پیشبردن برای استفاده از ظرفیت های یکدیگر برای مقابله با ارتش و شاهزاده
مشتری از طرف شاهزاده مهم ترین مانع برای ارتش و شاه و شاهزاده
حضور نیروهای داوطلب و بسیجی و مستحق و مردمی و اجرای عملیات های موثر را اجرا کرد.
و شاه و شاهزاده (در چهار ماه اول جنگ به این نتیجه رسید که با کمکی شاه و
و شاهزاده کردند. تیرگی ارتش با انجام چهار عملیات آذارسازی (جراح از اصول
پس از عزل بنی صدر از فرماندهی کل قوا، همیشه برای همکاری و هماهنگی بیشتر ارتش
۴. همکاری و هماهنگی مؤثر ارتش و شاه

۱۳۴۰/۳/۲۱
ارتش بر کشته شده.
کنار کابینه شده بود در ۱۳۴۰/۵/۱۲ به سمت فرماندهی قرار گرفت نیروی زمینی
مختصین سرهنگ (امیر شهید شهید) علی شاد شیرازی که از سوی بنی صدر
کردند. (سنگی، ۱۳۸۷ ص ۱۷۲) (۱۳۸۷ ص ۱۷۲)
۱۳۴۰/۳/۲۱

کردند و عملیات ثامن الائمه خاتمه یافت. با پایان یافتن عملیات، شهر آبادان پس از ۳۴ روز از محاصره ارتش بعثی خارج شد. در این عملیات کلیه اهداف تعیین شده در طرح از جمله شکست حصر آبادان، آزادسازی نیروهای خودی از پدافندی طولانی و نیز باز شدن «جاده اهواز - آبادان و جاده آبادان - ماهشهر» ن گردید.

در این عملیات رزمندگان اسلام توانستند ضمن بازپس گیری بیش از ۱۵۰ مترمربع از خاک جمهوری اسلامی ایران، تمام نظامیان عراقی را در شرق و غرب رودخانه کارون منهدم و یا آنها را وادار به عقب نشینی به غرب رودخانه کارون آیند. در این عملیات حدود ۲ هزار نفر از نظامیان ارتش بعثی کشته و زخمی و ۱۸ نفر از آنها نیز اسیر گردیدند.

با خبر پیروزی رزمندگان اسلام در شکست حصر آبادان، امام خمینی (ره) پیامی در پاسخ به نامه فرماندهان ارتش و سپاه، ضمن تبریک به رزمندگان و ماندگان این عملیات و تقدیر از آنان، آن را «پیروزی بزرگ» نامیدند (این عملیات کین عملیات مشترک ارتش و سپاه بود) که در آغاز سال دوم جنگ انجام شد و کین پیروزی بزرگ ایران در جبهه های جنگ بود که جزو عملیات های کاملاً موفق نسبتاً گسترده به حساب می آید.

عملیات طمان الغر

① عملیات طریق القدس در منطقه آزادسازی مرزها و منطقه بوز شکر و عملیات طریق القدس در ساعت ۳۰ دقیقه با مداد روز یکشنبه ۸ آذر ماه سال ۱۳۶۰ با دست مبارک «یا حسین (ع)» انجام شد (هدف عملیات آزادسازی شهر بستان و هفتاد حوزة الحوزة و ستای بین سوسنگرد تا بستان و اطراف منطقه چزابه و رسیدن به بخشی از مرز بین المللی بود).

در این عملیات رزمندگان ۳ تیپ از سپاه با ۳ تیپ از ارتش، ادغام گردیدند. و از تانک ها و نفربرهای غنیمتی لشکر ۳ زرهی ارتش بعثی که در شکست حصر آبادان به دست آمده بود استفاده کردند.

حداود در دست شد. این عملیات در ۴۰ کیلومتر مربع و ۷۰ کیلومتر به طول انجامید. در این عملیات حدود ۱۲ تن در عملیات کشته شدند.

در بهار ۱۳۶۰ با تیسری از جنگی نیروی بنیادین اسلام انقلاب از راه دوازده کیلومتر از راه عراق به طرف عراق گریختند.

پس از آنکه عراقیها در خوزستان و در جنوب عراق از دست آنها فرار کردند. در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت. برای این عملیات عراقیها از راه عراق به طرف عراق گریختند. در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

عملیات (ب) عملاً در ۱۳۶۱ سال ۲۰ دقیقه با تمام شد. در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

این عملیات با تمام شد و در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

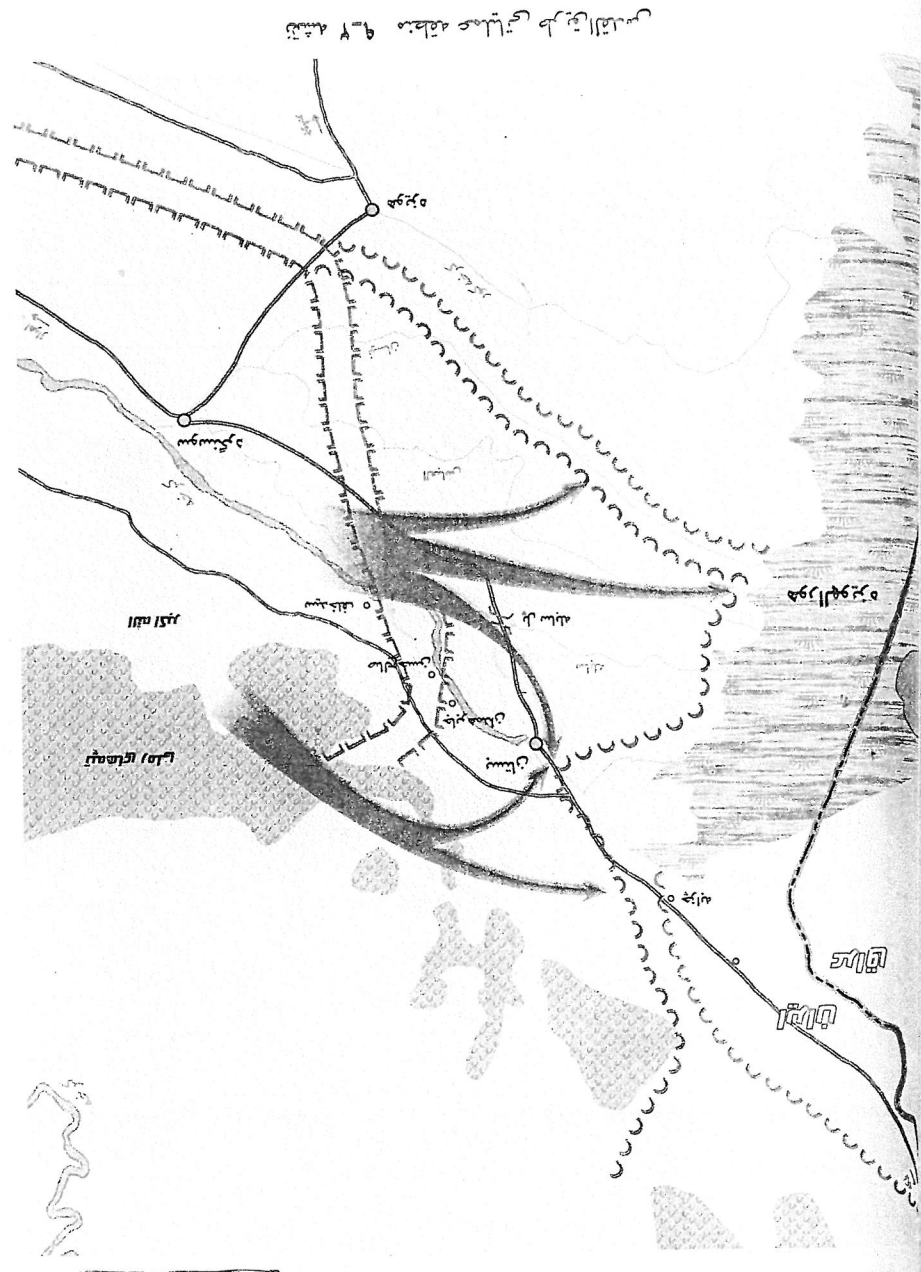
در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

در آن زمان در جنوب عراق که در آنجا امر به شاه و شاه و «ناره» قرار داشت.

۱۱۰

آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس

فصل نهم: آرزوی آزادی با علم و ایمان

۱۱۱

در این عملیات پس از عبور از رودخانه کارون، جاده اهواز - خرمشهر به طور کامل آزاد شد. در تعقیب واحدهای ارتش بعثی، درگیری در منطقه جفیر ادامه یافت. با عقب نشینی لشکرهای ارتش بعثی، یگان‌های دو قرارگاه فتح و قدس به هم رسیدند و عمده منطقه پیش‌بینی شده در طرح عملیات بیت المقدس به جز منطقه خرمشهر، آزاد گردید.

پس از رسیدن نیروهای خودی به مرز بین‌المللی دشمن از نظر روحی آشفته و از هم پاشیده شده بود و همه چیز برای ورود به خرمشهر مهیا بود. نیروهای خودی پس از یک نبرد بسیار سنگین، (بالاخره در بامداد روز سوم خرداد سال ۱۳۶۱ با آرایش و سازماندهی فوق و بها حدود ۱۲ گردان رزمی پیاده، عملیات آزادسازی خرمشهر را شروع کردند).

بدین ترتیب ساعت ۱۰ صبح روز دوشنبه سوم خرداد، رزمندگان اسلام از طریق شمال غرب شهر، وارد خرمشهر شدند و تا غروب آن روز، بیش از ۱۲ هزار نفر از نظامیان بعثی را در داخل خرمشهر به اسارت خود درآوردند.

با آزاد کردن اهواز و سایر مناطق اشغالی در خرمشهر
 نگاه امام خمینی به فتح خرمشهر

بنیانگذار جمهوری اسلامی با شنیدن خبر فتح خرمشهر در همان روز پیامی را صادر فرمودند که ضمن نشان دادن اهمیت آزادسازی خرمشهر، دیدگاه خود را نسبت به دفاع اسلامی، رزمندگان سلحشور و پیروزی بر دشمن بیان کردند. در این پیام، امام با یقین به آنکه پیروزی فقط از جانب خداوند است «وما النصر الا من عندالله» از فرزندان اسلام و قوای سلحشور مسلح که دست قدرت حق از آستین آنان بیرون آمد و کشور بقیة الله الاعظم را از چنگ گرگان آدم‌خوار که آلت‌هایی در دست ابرقدرتان خصوصاً آمریکای جهان‌خوارند، بیرون آورد و ندای الله اکبر را در خرمشهر عزیز طنین‌انداز کرد و پرچم پر افتخار لا اله الا الله را بر فراز آن شهر خرم - که با دست پلید جنایتکاران غرب به خون کشیده شده و خونین شهر نام گرفت - بفراشت، تشکر کردند.

سی و
 یی، از
 ملیات
 شتیبانی
 سی و
 گردان
 ودخانه
 ستگاه
 PM
 بود که
 بارها
 جمعه ۱۰
 که این
 ملی (ع)
 به بیشتر
 پروهای
 دند. این
 آوری و

تأمین کننده هزینه‌های جنگی خواهد کرد.

(۳۷)

تا قبل از عملیات آزدسازی عراق برابری در برابر قانونی در ایران با توجه به جمهوری اسلامی

ایران، به گونه‌ای بود که گویا با ایران قانونی در برابر عراق برابری و راهی جز پذیرش شرایط دشمن را ندارد. این کشورها ایران را در خاک‌های که بتواند شرایطی را برای

خامه داده به جنگی، تعیین نماید نمی‌دانستند. اما پس از بیرون کردن دشمن از این

سرزمین‌های اشغالی، کل صحنه سیاسی جهان تغییر کرد. بسیاری از کشورها به این

ویرانه‌های ایران، توجه می‌کردند. مواضع کشورهای عربی نسبت به ایران حتی از

جراسته‌های ایران، متوجه می‌شدند. مواضع کشورهای عربی نسبت به ایران حتی از

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

سایر کشورهای عربی هم سردتر و ناامیدکننده‌تر بود. کشورهای عربی مانند عربستان و کویت و

(۳۶)

تایید و دستاوردهای عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل بخش قابل توجهی از دستاوردهای دوران جنگی در عملیات بیت‌المقدس حاصل

۱۲۲

آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس
عراق، ادامه یابد تا کشور به اهداف خود و تأمین منافع ملی نایل آید و دلایل ذیل را برای دیدگاه خود بر شمردند:

الف) مردم عراق تصرف سرزمین خود را تحمل نمی‌کنند و آن‌هایی که الان با ما هستند در آن صورت (به ما به عنوان متجاوز نگاه می‌کنند) پس نباید مردم عراق را در مقابل خود قرار دهیم.

ب) الان از لحاظ بین‌المللی موضع برحق داریم و متجاوز در خاک ماست، اگر وارد خاک عراق شویم (کشورهای جهان، ایران را متهم به اشغالگری می‌کنند)
ج) اگر وارد خاک عراق شویم (مردم بی‌گناه عراق آسیب می‌بینند و اذیت می‌شوند)
د) پس از ورود به خاک عراق، کشورهای عربی در حمایت صدام، صریح می‌شوند و بعضی‌ها که با ما هستند پشت سر صدام قرار می‌گیرند و کار ما دشوار می‌شود. نظامی‌ها با منطق خودشان گفتند: «اگر دشمن بفهمد که ما وارد خاکش

نمی‌شویم، احساس امنیت می‌کند. یعنی لازم نیست در مرزهایش نیرو بچیند. نیروهایش را متمرکز می‌کند و در مقاطع مشخصی از نقاط معین به ما حمله می‌کند. منطق نظامی می‌گوید نباید چنین امنیتی به دشمن بدهیم. باید به گونه‌ای باشد که عراق فکر کند تا بغداد هم می‌رویم.»

امام خمینی (ره) قبول کردند و گفتند حرف شما درست است. (رحمانی، ۱۳۸۳، ص ۷۵). امام خمینی (ره) در اندیشه پایان جنگ نبود بلکه اجتناب اولیه ایشان از ورود به خاک عراق، برای متجاوز خوانده نشدن ما بود.

امام خمینی (ره) خود در این باره طی سخنانی در ۱۳۶۱/۳/۲۲ می‌فرمایند: «ما هیچ وقت طالب جنگ از اول نبودیم. اگر چنانچه عراق به ما حمله نکرده بود ما دفاع نمی‌کردیم. اما ما دفاع کردیم، ما جنگ نکردیم تا حالا. در عین حالی که رزمندگان ما و فرماندهان ارتش و سپاه به ما گفتند اجازه بدهید ما وارد بشویم در آنجا و با آن‌ها چه بکنیم (ما گفتیم فقط دفاع کنید) خوب، ما هم، ما می‌خواهیم دفاع بکنیم، دفاع که یک مسئله عقلی است... دفاع یک مسئله طبیعی است. ما همیشه دفاع کرده‌ایم تا حال، هیچ وقت جنگ نکرده‌ایم» (صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۳۱۸). پس از آزادسازی خرمشهر، جنگ به علت‌های زیر ادامه یافت:

۴۹

الف) پذیرفته‌نشدن معاهده ۱۹۷۵ و ادامه حضور ارتش بعث عراق در بخشی از سرزمین‌های ایران

اگرچه با پایان یافتن عملیات بیت‌المقدس، ایران توانسته بود تجاوز ارتش عراق را دفع کند و سرزمین‌های خود را آزاد سازد و قوای دشمن را تا مرز عقب براند ولی هنوز بخش‌هایی از کشور از جمله مناطق مرزی غرب مانند ارتفاعات مسلط بر شهرهای سومار، قصرشیرین، گیلان غرب و مهران، ارتفاعات میمک و نفت‌شهر و بخشی از مرز شلمچه تا اروند رود به وسعت حدود ۱۰۰۰ کیلومتر مربع، همچنان در دست ارتش بعث عراق باقی مانده بود. از طرفی شهرهای خرمشهر و آبادان، زیر آتش گلوله‌های خمپاره‌انداز دشمن قرار داشت در حالی که شهر بصره عراق حتی از آتش توپخانه‌های نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در امان بود.

ب) برتری نظامی ایران نسبت به ارتش عراق

پیروزی‌های نظامی مستمر ایران در جبهه‌های جنگ و انجام چهار عملیات پی در پی و موفق موجب شد تا جمهوری اسلامی احساس کند که توانایی نظامی لازم را برای غلبه نهایی بر ارتش عراق و شکست صدام حسین دارد. بنابراین می‌تواند با ادامه عملیات نظامی به اهداف بلندتری در جنگ دست یابد یعنی ایران احساس می‌کرد جنگ به جایی رسیده است که می‌تواند از موضع بالا و برتر حرف بزند، بنابراین باید شور جهاد را حفظ کند (هاشمی رفسنجانی، مصاحبه‌های ۱۳۶۱ و ۱۳۸۰، ص ۲۴۲-۲۴۵).

ج) ارائه نشدن هیچ‌گونه پیشنهاد صلح عادلانه از سوی رژیم بعثی عراق یا مراجع بین‌المللی
اگرچه تلاش‌هایی برای انجام صلح از سوی برخی از سازمان‌های بین‌المللی و بعضی از دولت‌ها صورت گرفت ولی هیچ‌یک از این اقدامات نتوانست ایران را قانع کند که بدون نگرانی از آغاز دوباره جنگ، تنها با آتش‌بس می‌تواند به صلحی پایدار دست یابد. این امر، موجب نگرانی ایران از نرسیدن به صلح با پذیرش آتش‌بس و

محدودیت‌های ویژه وجود را داشت. نخست اینکه امکان پوشش شهرها به
تیز شش‌مویه مقابله نیز (استقرار ساخت‌های یادمانی در اطراف شهرها) این مقابله نیز

طی جنگی ۶۸۷ در بناران شد. (ب) عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

۱۳۸۳ (حسینی) عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی
عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی عراق در جنگی شهرها، تنگناهای ایران را نداشت، برای بناران شهر قسمی

این کشور در منطقه حاشیه جنوبی خلیج فارس و عراق و ایران و عراق و عراق بود
عربان - ایران - کوه

(۵۲)

فصل دوازدهم

نقش کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در جنگ تحمیلی
رژیم بعث عراق علیه جمهوری اسلامی ایران

اهداف

- پس از مطالعه این فصل شما می‌توانید:
- با نقش و رفتار دولت‌مردان کشورهای عربی علیه جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس آشنا شوید.
- با نقش و رفتار دولت‌مردان کشورهای غربی به سرکردگی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس آشنا شوید.
- به نقش و رفتار دولت‌مردان کشورهای شرقی با محوریت شوروی سابق علیه جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس آشنا شوید.

جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس آشنا شوید.
و اکثر دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی در این زمینه تجاوزه سراسری و جهانی بود

۱. کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس

پس از تهاجم سراسری رژیم بعثی عراق به خاک جمهوری اسلامی ایران، دولت‌ها و مجامع بین‌المللی واکنش‌های متفاوتی را از خود نشان دادند. دولت‌های منطقه به‌ویژه عربستان، اردن و کویت حمایت خود را از عراق اعلام کردند. ملک حسین پادشاه اردن و حاکم کویت حمایت خود را از عراق اعلام کردند. شجاع عراق را وقت اردن ضمن تماس تلفنی با صدام حسین دستاوردهای ارتش شجاع عراق را تبریک گفت و حمایت کامل اردن با تمامی امکانات خود از عراق را اعلام کرد.

(۵۳)

سوی رژیم ایران به اشغال در آمده باید به این کشور باز پس داده شود.

شورای همکاری حوزه خلیج فارس در کنار صدام حسین علیه ایران صف آرایی کرد. دبیر کل اتحادیه عرب طی مکالمه تلفنی با دبیر شورای فرماندهی عراق مواضع عراق و عربی صدام حسین را مورد ستایش قرار داد دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی ضمن ارسال دو تلگراف به صدام حسین و امام خمینی (ره) خواستار برقراری آتش‌بس فوری شد (منصوری لاریجانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۵). سازمان کشورهای منطقه دولت‌های منطقه نیز با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، تحت تأثیر تبلیغات سازمان سرور منفی بیگانگان، ایران را سرچشمه تهدید علیه خود می‌دانستند. لذا به حکومت ایران صدام حسین علیه ایران کمک می‌کردند. آندره فونتن، نویسنده، روزنامه‌نگار و مورخ شهیر معاصر می‌نویسد: «از شیخ‌نشین‌های خلیج فارس گرفته تا شوروی و آمریکا... همه از پیدا کردن راهزنی مثل صدام حسین که در برابر آیت‌الله قد علم کند، خوشحال بودند. در آن زمان، آرزوی غربی‌ها این بود که دو طرف متخاصم هرچه بیشتر به کشتن یکدیگر ادامه دهند (فونتن، ۱۳۷۱، ص ۱۷۸-۱۷۹).

۲. بلوک غرب با محوریت ایالات متحده آمریکا

الف) آمریکا دولت آمریکا در ابتدا حزب کمونیست و حزب سوسیالیست را در ایالات متحده آمریکا با توجه به روند جاری جنگ و اشغال بخش‌هایی از خاک ایران از سوی ارتش بعثی عراق و در موضع برتر بودن عراق و توان تسلیحاتی قوی آن (به دلیل تجهیز شدن از سوی شوروی سابق) که همه این‌ها را در راستای منافع خود می‌دید، تصمیم گرفت که در ابتدای جنگ، اعلام بی‌طرفی کند این موضع در آن موقع کاملاً به نفع عراق بود و با اعمال فشار بر ایران می‌توانست تأمین‌کننده منافع ایالات متحده در ابعاد گوناگون باشد. با وجود آنکه روابط پنهانی ایالات متحده با عراق و دیدارهای مخفیانه و آشکار مسئولان دو کشور همچنان ادامه داشت.

سال ۱۹۷۷ م به عراق ارسال داشته است. در همین سال، صدور مواد غذایی از سوی

کشورهای فرانسه به عراق به ۴/۷ میلیارد دلار بالغ گردید. از سوی دیگری، منابع

نرسیده است. محسوب می‌شود که عراق از کشورهایی که قطب‌های اقتصاد عراق

این اساساً، ریموند بار، نخست وزیر فرانسه، دربارهٔ دربار فرانسه، وزیر امور خارجه

عراق می‌گفت: «فرانسه نه تنها از نظر نظامی به عراق کمک کرد، بلکه فرانسوی‌ها در

اقتصادی و فرهنگی نیز با این کشور دادر (و برخی دیگر) درگیر گردیدند.» (۷۴) ص ۱۳۷۸، (یعنی)

انگلیستان (ج) مواضع فرانسه و عراق در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان عراق، در خاندان

روند حاصل بر جنگی، این موضوعی ظاهری آمریکا تا هنگام تغییر وضعیت و

خنده‌های جنگی و تغییر موازنه به نفع ایران، همچنان به قوت خود باقی بود (نعمتی

و ورنجی، ۱۳۷۸، ص ۱۹۳).

به منظور مهار خطری که از جانب ایران می‌توانست در پی ایجاد برتری در منطقه

ستاست. صادق حسن‌میر، همسو بود در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

تکمی به عنوان، که از جمله نبوغ آن‌ها بود که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در کتاب که در

ب) فرانسه

نخست‌وزیر فرانسه در ۷ مهر سال ۱۳۵۹ در واکنش به حمله عراق اظهار داشت:

«عراق هیچ‌کس را با خود نمی‌برد. وی می‌تواند کسی را ببرد، کسی را ببرد، کسی را ببرد»

میان ایران و عراق صورت می‌گیرد و عراق صورت می‌گیرد و عراق صورت می‌گیرد

موجود می‌ماند و فرانسه و عراق صورت می‌گیرد و عراق صورت می‌گیرد و عراق صورت می‌گیرد

سرزمین‌های شرقی و غربی را تصرف کرده و تصرف کرده و تصرف کرده و تصرف کرده و تصرف کرده

فرانسه به طور آشکار و در سطح رسمی، موضع خود را حمایت از عراق اعلام کرد.

فرانسه به طور آشکار و در سطح رسمی، موضع خود را حمایت از عراق اعلام کرد.

فرانسه به طور آشکار و در سطح رسمی، موضع خود را حمایت از عراق اعلام کرد.

فرانسه به طور آشکار و در سطح رسمی، موضع خود را حمایت از عراق اعلام کرد.

(۵۶)

در جهان عرب بود. ارزش سیاسی و استراتژیک عراق تنها در نتیجه موافقت‌نامه کمپ‌دیوید و تصمیم مصر در پیوستن به طرح خاورمیانه‌ای ایالات متحده افزایش یافته بود.

علاوه بر این عراق واردکننده اساسی سلاح‌های شوروی و صادرکننده قابل اعتماد نفت به اتحاد شوروی و متحدان اروپای شرقی آن بود. سرانجام، شوروی باید این را نیز می‌سنجید که حمایت نکردن از عراق ممکن است بر اعتبار اتحاد شوروی به عنوان حامی بادوام دولت‌های عربی در دوره پس از جنگ بازتاب منفی داشته باشد. از سوی دیگر، ایران فرصتی منحصر به فرد و بی‌سابقه برای رهبری شوروی فراهم کرد. انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹م با سرعتی قابل ملاحظه یکی از ثابت‌قدم‌ترین متحدان ایالات متحده را در برابر اتحاد شوروی در منطقه از میان برداشته بود. در نتیجه، پایه سیاست مهار ایالات متحده در برابر اتحاد شوروی در منطقه از میان رفته و در عوض، هدفی هرچند متغیر، فرصت امیدبخش خود را به مسکو ارائه کرده بود.

توانایی تغییر در تحرک داخلی ایران و تردیدهایی که در شکل‌نهایی و تعیین موقعیت رژیم ایران وجود داشت، یک عامل اساسی در تصمیم اولیه شوروی در عدم حمایت از تلاش جنگی عراق علیه ایران به شمار می‌رفت (مصباحی، ۱۳۸۵، ص ۸۰).

(ب) چین

در این مقطع، موضع چین در برابر جنگ تعیین‌کننده و با اهمیت نبود اما موضع این کشور نیز بدون توجه به آغازکننده جنگ اتخاذ شد. از همین رو، مقامات چین رسماً از دو کشور خواستند که از جنگ دست بردارند و از راه مذاکره، مسائل خود را حل کنند. با توجه به آمار و اسناد موجود، در مجموع تعداد ۳۶ کشور شامل کشورهای منطقه خلیج فارس، بلوک غرب و شرق به عراق در دوران هشت سال دفاع مقدس کمک کرده‌اند.

به طور کلی می‌توان گفت: کمک‌ها و حمایت‌های دولت‌ها و مجامع

(۵۷)

بین‌المللی از رژیم بعث عراق در هشت سال دفاع مقدس، به طور گسترده و همه‌جانبه و در ابعاد سیاسی، نظامی، مالی، اعزام نیرو، در اختیار گذاشتن بندر و فروش نفت به نفع عراق و... بوده است.

بخشی از حمایت‌ها و کمک‌های کشورهای جهان به رژیم بعثی عراق

نام کشور	نوع حمایت
آمریکا	<p>۱. فشار بر کشورهای جهان به منظور تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران؛</p> <p>۲. حمایت‌های اطلاعاتی، برقراری ایستگاه‌های هوایی، تهیه عکس‌های ماهواره‌ای، استفاده از آواکس برای جاسوسی و...؛</p> <p>۳. حضور نظامی گسترده در منطقه خلیج فارس و حفاظت از نفت‌کش‌های کویت؛</p> <p>۴. دادن مواد بیولوژیکی و میکروبی به رژیم بعث عراق.</p>
شوروی	<p>۱. برقراری پل هوایی برای حمل اسلحه و مهمات به کشور عراق؛</p> <p>۲. اعزام حدود ۲۰۰ مشاور نظامی به عراق؛</p> <p>۳. در اختیار گذاشتن حدود ۴۰۰ دستگاه تانک (تی-۵۵)، ۲۵۰ دستگاه تانک (تی-۱۲) و تانک‌های جدید (تی-۷۲)؛</p> <p>۴. در اختیار گذاشتن نفربرهای زرهی پی-ام-بی-۱۰؛</p> <p>۵. در اختیار گذاشتن انواع هواپیماهای جنگنده مانند: میگ ۲۱، میگ ۲۳، میگ ۲۵ و میگ ۲۷؛</p> <p>۶. در اختیار گذاشتن ۴ فروند هواپیمای سوخت‌رسان از نوع توپولف ۷۲؛</p> <p>۷. در اختیار گذاشتن سیستم پدافند هوایی ارتفاع متوسط به همراه تکنسین‌های روسی؛</p> <p>۸. در اختیار گذاشتن تعداد زیادی از انواع موشک‌های زمین به زمین مانند: موشک‌های گراد، فراگ ۷، سام ۹، اسکادبی و اس-اس-۱۲ (جهت حمله به شهرها)؛</p> <p>۹. تأمین حدود ۶۱٪ از نیازهای تسلیحاتی رژیم بعث عراق.</p>
انگلستان	<p>۱. فروش ابزار و تجهیزات ماشین؛</p> <p>۲. فروش سلاح و مهمات؛</p> <p>۳. در اختیار گذاشتن مواد شیمیایی و مهمات هوشمند.</p>

